

Előfizetési díj.

Vidre postán vagy helyben házhoz hordva
Egy évre 15 frt.
Félévre 8 frt.
Negyedévre 4 frt.
Egy hóra helyben megfizetve 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeknapok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Röfőter 4-ik szám. Hová a lap szellemi részét illető közlemények ezimzendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELLET”
politikai és közgazdasági napilap
1875. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egy évre 15 frt.
Félévre 8 frt.
Negyedévre 4 frt.
Egy hóra helyben megfizetve 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal a fölött könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés uti tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

A „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1875. április 17.

(L.) Lázár Sándor, a kolozsvári román club elnöke, a gyula-fehérvári, e hó 1-én tartott román értekezletről, melyen szótén elnököltek, felvilágosító cikket közöl a „Magyar Polgár” fennapjában helyrehozva azon tervedekkel és alapítványokkal telt cikkekkel, melyek ez újon a nevezett lap közlelbi számaiban jelentek meg.

E felvilágosító cikkből meggyőződünk a föl, hogy a „Kelet”-ben nem rég értekezletről közreadott adatok a valósnak teljesen megfeleltek s ehez képest a különben is állami közeg jelenlétében tartott értekezleten semmi alkotmányellenes elő nem fordult, hanem egyszerűen abban történt megállapodás, hogy a közeg képviselő választások előtt mintegy 2-40 nappal Nagy-Szebenbe az erdélyi románok valamennyi politikai arnyalának képviselői meghívandók, hogy ott lehetleg egyértelmű megállapodás jöjjön.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Jenny hágom.

Regény.

SAND GYÖRGY.

Ötödik rész.

(Folytatás)
Ez nagyon jó alkalom lett volna legalább Mauville asszony halálát illető körülményekről tudakozódn, s valamit megtudva azonnal etnie kell vala kikérdezni azon egyént, ki annyira ragaszkodott ama szerencsétlen nőhöz.
— Hogy ezt nem tette, annak igen egyszerű oka van. Viszontá anyám s ez az, hogy sir Brudnel igen jól ismerte Moesart dolt a Mauville-i jószágigazgatónak leányát, a nem ismerte Bielsa asszonyt. Há neki, mi- or férjhez mentelem után ismét meglátogat- a Mauville-t, azt mondoták, hogy én a ju- ászt Morenophoz mentem nőül, semmi ok sem olt reá, hogy tovább kérdezősködjék e körü- lményekről, látva, hogy emlékem fájt érzelme- et kelt Fannyban, kerülte a tudakozósdást, fe- lem. Sir Richard távol volt azon gondolattól, hogy Fanny kétségbe esett helyzetében hoz- ám fogna folyamodni.
Nevet tehát semmi emléket nem kel- ett fel benne, semminek sem jött az által- tomására, és én is, midőn megbiztaltak, hogy beszélj neki rólam, mit te nem tudom mi o- kon, elégséges késon teljesítetl, semmit sem tud- tam arról, hogy lórazsbtó szerelmi története ceserű vagy gyöngéd érzelmelet hagyott-e há- ta koblében.

KELLET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

létre aziránt, hogyminő magatartást ki- ván a románok többsége a képviselő-válasz- tások alkalmával elfoglalnuk. Egyébként, mi nem kívánunk a „Magyar Polgár”, ugy látszik, téves értesítésen alapuló hely- telei közleményei ellen polemizálni, legfo- lebb, ha erre provokáltunk, ami különben — szokott tapintatossággal — már meg is van igérve. Ezuttal erre nézve csak any- nyit kívánván megjegyezni, hogy magának az ügynek s az egyetértő politikai eljárásnak igen keveset szolgálnak a val, ha akár al- talan feltevésekből vont következtetéseink- hez való ragaszkodásból, akár csupa igá- zandóságból, feszgetjük és forgatjuk a min- den oldalról teljesen igazolt tényeket s ez által okot adunk a félreértésekre, szövitak- ra s elkészerítjük azokat, a kiket nem mint ellenfeleket kívánunk magunk előtt látni.

E vitát tehát egyelőre nem keresve és ezuttal mellőzve a feletti megnyug- vásunknak adunk kifejezést, hogy román ajku honfitársaink is beláttak elvögre an- nak szükségét, hogy a cselekvőség terére lépjenek, legalább ugy látszik a kolozsvári román club elnökének nyilatkozatából, hogy ők maguk is remélik a Szebenben meg- tartandó gyűlés olyatén sikerét, hogy az aktivitás ki léend motívra s erre látszik mutatni a fehérvári előértekezlet elnökvá- lasztása is, midőn a nagyobb számban megjelent eddigi passzívítak is a közüdo- másulag activista Lázár Sándorra adták szavazataikat.

A passiv magatartásnak egyáltalán csak oly államban lehet értelme és értéke, melynek alkotmányát valamely idegen ha- talom felfüggesztette és zsarnok erejével utjára állja annak, hogy a polgárok akara- ta és meggyőződése jogszerű érvényre jus- son. De ott, a hol az alkotmány fenáll, minden törvényes garantiával annak, hogy a többség jogformákba nem ütköző cse- lzati meg is valósíthatók: a tetlen sem- mittevében vesztéglők legelső sorban épen magukat sújtják, büntetik, maguk provo- calván annak szükségét, hogy a törvény- hozás jogszerűen határozzon „róluk, nélkülük”.

Örömmel üdvözljük tehát román ajku honfitársainkat az aktivitás utja felé tett ez első lépésük alkalmával, mert e tény- ben csiráját látjuk azon szükségkép meg-

erősüldő meggyőződésnek, hogy e haza bármily ajku fainak sem lehetnek külön érdekei, vagyai és törekvései, hanem mind- nyájan egyként éreznek és élveznek az ál- lam jólétének, hatalmának és előbbremene- telének gyümölcsait s egyként senyedünk az elsányult közállapotok terbe alatt. Csirá- jat látjuk azon szükségkép megerősüldő meggyőződésnek, hogy addig, míg a haza különböző ajku fiai ellensékek tekintik egy- mást, szó sem lehet az állam jólétének, hatalmának és előbbremene telének megva- lósulásáról s maguk ez idegen ajku hon- fitársak meg fognak győződni, higgadt meg- fontolások és magatartása nyomán, a föl, hogy minden oly kívánságuk, mely nem utkozik az állam egységének és hatalmá- nak elvébe: teljes méltánylatra talál min- den józan magyar és a magyar törvény- hozás részéről.

Addig, míg a passzívítás sáncza mo- gött maradtak, vagy a midőn némelyek olyan aktivitásba lépnek, minőt Polit legközelebbi szereplésében sajnosan tapasz- talánk: csak természetesen találhatják ők is, hogy a magyar állam eszméjének minden bive gyanakról s épen ezért szigorú szemmel tekint rájuk — de mi- helyt őszinte, nyílt és cselekvő szerepet visznek a közélet terén; mihelyt alkotmá- nyos maguktartása által bebizonyítják, hogy nem ellenségei, hanem hvei a magyar államnak s annak üdvétől várják saját üdvöket: látni, tapasztalni fogják, hogy mindazok, kik boldog Magyarországot óhaj- tanak, minden bármely ajku honfitár- sájt és megelégedését is e boldogság tényezőjeül ismeri és becsüli s azon van, hogy a többi factor sorában ez is érvény- re jusszon.

Mi részünkről tehát s meg vagyunk győződve a haza minden igaz fia csak óhajti, hogy a szébeni conferentia maj- dan az alkotmányos aktivitásba lépést mondja ki. Ez az egyetlen ut az egyetér- tő munkára s mindnyájunk közös jólétének előkészítésére.

A képviselőház április 15-iki ülésén néhány kérvény előterjesztése után Lázár A. megsürgeti egy pár régebbi interpelláló jára a választ, aztán a főrendiház jegyzője

Richard közti kellemetlen összekötözésre. Ez utóbbi egészen tévnytra lett vezetve e hir által, többet megtudni nem nyílt alkalma, s magá- ban vére, ez elég valószínűséggel birt. S min- tán az öreg marquison levetnek egy utóiratá- ban, meg azt tette hozzá, hogy fiát a fájda- lom csak nem örlöttette tette, Richard mintegy felhíva érezte ez által nagylelkűségét, s felte- te magában, hogy nem fog bosszút állani a rajta elkövetett sérelemért. Végre mégabbba is bele- beszéltte magát, hogy a marquis azt hitte, hogy tán tolva tört be parkja belsejébe s azért lött reá, hogy meglehet tén sohase is kétkedett ne- je hűségében, s hogy a szerencsétlen nő halá- la valóban csak esetleg történt, mielőtt anyá- vá lett volna.

Fájdalomtól lejutva folytonos utazásban keresett szorakozást, távoli országokat látoga- tott meg s évek hosszú során át ez képező egyedül gyönyörget, tartá fenn lelki erejét. Inkább heves szenvedélyt, mint gyöngéd odaadást érzett Fanny iránt, de azon naptól kezdve, midőn ez reményt nyújtott neki, hogy atyává lesz, egészen neki akarta szentelni éle- tét. Egész jövő szabadságát lekötötte nővére- nek, hatalmába adván magát, csakhogy pénz- beli segélytől lássa el őt s módot nyujtson ne- ki elsőket Fannyt s nyugalmas létet bizto- sítani az ő s gyermeke számára Amerikában vagy más valahol, hol reménylte háborítlanul felnevelhetni gyermekét.

Ama szerencsétlen esemény után éle- te egy folyton tartó lelkiismereti furdalásból állott s nem szeretett meg más nőt soha. Ma- nuelában, kit atyja pénzén adott el neki, nem látott más mint isten által nyujtott alkalmat, egy jó tett által vezekelni és később mint már mondtam is s mint ő is többször ismétlé nekem, azon boldog érzelmet megtestesülését, hogy atyá- nak képzeltte magát.
Nem marad egyéb hátra, mint elmon- danom neked, hogy miként ismerte fel Rik- hard Jennyt, mielőtt tudott volna valamit léte- zése felől.

hozott jelentést át a néptanítói nyugdíjazása s némely pénzügyi törvények tárgyában. A fő- rendeknek a tanítói nyugdíj-törvényjavaslata telt módosításai a tanügyi bizottsághoz utasít- tattak. Tisza belügyminiszter a tébolydákrol egy szakértői munkát terjesztett a ház elé s végül harmadszori felolvasásban is ellogad- tattak a tegnapi tárgyalat adótörvények.

Bécs, április 14.

Föl kell továbbá tenni azt is, hogy a kuria által kiküldött közbenjáró egyéniség An- drassy gróf háta mögött és tudta nélkül köz- vetlenül a császárral folytatva az alkudozaso- kat. Senki sem tudhatja, hogy milyenek lehet- tek az igéretei, melyekkel a császárt a mostánig követett német barát politikájától elidegeníteni igyekeztek, de a valószínűség zárja ki a gon- dolatot, hogy a Németország (?) ellen viselt háborúban vallott vereségnek miatti évek óta fá- radtsággal leküzdött és nehezen elfojtott hara- ragot a pápa közbenjárója alkalmas emeltyül használta föl arra, hogy a császárt mostanig folytatott viszonyától elidegenítse. E szerint a megtörles Sadowáért az osztrák indok volna a Németország ellen tervelt összeesküvésre, va- lamint a megtörles az 1870 és 1871 évi ku- darcért szintén-ily irányban a francia indok. De hogy e bosszútervek sikerülése egyelőre is lehetetlen ne legyen, szükséges volt mindenk- előtt Olaszországnak, ha nem is segítsége, de legalább semlegessége biztosítása. Hogy pedig a pápa e tekintetben közvetlenül érintkezze Victor Emanuel királyival, arra ő már nem volt képes magát elszánni; így tehát Ferencz Józsefnek jutott osztályrészül, hogy az olasz ki- rályt a szövetség részére megnyerje. Ebben rejlenek tehát az igazi okai annak, hogy a tá- lálkozás, mely az egész világot meglepte, Ve- lenceben megtörtént. A mit Olaszországtól ki- vánhattak, az mindössze az lehetett, hogy igér- je meg, hogy Németország kedvéért ne ele- gyedjék a háborúba és ha Victor Emanuel ki- rálynak netalan kilátásba helyeznék Nizza és Savoye visszaszerzését semlegessége díjál, ak- kor talán nem fog oly felette nehezen meg- válni a német baráttól, hogy mint harmadik szövetséges ladik magát a másik két szövet- séges gőzöse által tovább vontatassa.

Attól lehet tartani, hogy a viszonyok ily módon alakulhatnak, ezzel azonban nem akarom azt állítani, hogy okvetlenül ilyen

„A mint te emlékebe hoztad nevemet, el- határoztam magában, hogy meg fog látogatni engem, hogy bármí kis részletet kifüdjön a szegény Fanny végperceiről. Azt nem is kép- zelte, hogy magam is jelen voltam, mikor ki- mult; hanem gondolta, tudhatok oly körülmé- nyekről, melyeket szándékosan elhallgattak előt- te. Senki mástól sem mert volna tudakozódni, félve, nehogy gyanuba hozza még csak emléket is a szerencsétlen fiatal nőnek.

„Tehát mihelyt néjnének megadta a vég- tisztességet, azonnal elutazott Bordeauxba, de előbb egy kitérést tett ide, hogy engem meglátogasson.

„A történetet ugy hozta, hogy Jenny egye- dül volt otthon. Sir Brudnel annyira meglep- te a hasonlatosság Fannyhoz, hogy egy percig azt hitte ő áll előtte s egészen magán kívül, érhetetlen szókat rebegett. Jenny örültnek tart- látta volna őt, ha ő maga is nem érzett volna láttára megmagyarázhatlan izgatottságot. Jenny már régóta sejtette, vagy kitudta születése tit- kát. Regényességre hajló természetével, mindig mint valami jó szellem megjelenését várta ap- jának jövetelét s minden új arc láttára, ha az nem volt már ifjú, kisebb-nagyobb mértékben izgalomba jött kedélye.

„Epen jókor érkeztem haza, hogy eloszla- lassam részükrol a kölcsönös zavart.

„Sir Richardot azonnal felismertem s in- tettem Jennynek, hogy hagyjon magunkra. Ekkor sir Richard megragadva kezemet így kiáltott föl:

— Ez Fanny! Oh e fiatal leány! . . . Magyarázza meg nekem e nagy hasonlat okát! Beszéljen nekem Ellingston Fannyról! Szegény drága Fanny!

„Semmit sem akartam előtte felfedezni addig, míg nem tudtam meg okát látszólagos közönyösségének szegény barátom iránt s nem ismertem ki érzelmet. Midőn biztos lettem ne- mes lelkeiről, elmondtam neki a történeteket s

Hirdetési díjak

Hatszór hasábozott gármond sör vagy annak tere 5 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Hasenstein et g. (A Wallnischgasse 10.) Rud. Mosse Publicitische Bureau

Nyilvántartás

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

fenyegető alakot fognak ölteni. Mert az ekként szövetkezett hatalmasságok még más, eshető- ségeket is kell hogy számba vegyenek. Igaz, hogy Franciaországnak egyfelől, Ausztriának másfelől lehet némi látszólagos előnye, ha Né- metországot egyszerre támadják meg, de Olasz- ország barátsága erre nézve csak fél kezesség, és ha Ausztria nem biztos abban, hogy Orosz- ország tétlenül nézné a tusát, akkor csak meg- bennulva kezdhetné a háborút Németország ellen.

Egyelőre pedig mi ok sem létezik arra nézve, hogy abban lehessen kételkedni, hogy Orosz- ország nem őszinte barátja Németországnak és ha ebben megbizhatunk, akkor nincs is okunk Ausztriától félnünk. Ezenkívül figyelmet érde- mel az is, hogy akadályokat gördíthet Magyar- ország a hareziás bécsi udvar tervei kivitelé- ben elannyira, hogy a fél veszélye e tekintet- ben is jelentékenyen enyészik.

Bármily vesztéshesnek tetszik tehát a helyzet, az még sem olyan, hogy bátoratlan kétségbe essünk miatta. Első sorban nem kell elfelejteni, hogy az általam vázoltok képi csak lehetőségeket tár elénk; sőt e felleltomog az, melytől a villám-minden perczen le és a lö- porba becsaphat ugyan, de mely épen olygyor- san eloszolhatik és a békés égbőltozhat föl el- vonulhat. . . . Bizonyos államok, melyek az- előtt felvállról néztek le minket, most irigyked- nek, hogy mi állunk fölöttük. Mi azonban nem akarjuk elfelejteni, hogy egy ízben már fél Európa fegyverbe állott a kis Poroszországgal szemben és hogy e sok ellenség mégis kudár- czot vallott Nagy Frigyes lángesze, erélye és szerencséje által. Ma pedig Poroszország Né- metországba olvadt (???) és Németor- szágtól élén áll némes magasztosságban a diadal- gazdag Vilmos császár.

Tanácsosa a világ leggenialisabb állami férfja; a legderékasabb vezérrel rendelkezik és a harcvezetőt, dicsőségteljes hadsereg csak a vezényszót lesi, hogy az ellenség ellen megin- duljon. Sorsunk fölött a történelem előrehalad- szelleme örködik, ő benne bízunk mi, ha be- szelünk, szabadságunkért és Németország jövőjéért kardot kell rántanunk. Egyelőre azon- ban nem kívánunk azon reményről letenni, hogy ilyen harc még ez izben el lesz halasztva.

Ismétlem, hogy ez egy higgadtabb po- rozsz nyilatkozata, képzeltetni, hogy mennyire vannak elkapatva a vérmesebb borússomanok.

„A mint te emlékebe hoztad nevemet, el- határoztam magában, hogy meg fog látogatni engem, hogy bármí kis részletet kifüdjön a szegény Fanny végperceiről. Azt nem is kép- zelte, hogy magam is jelen voltam, mikor ki- mult; hanem gondolta, tudhatok oly körülmé- nyekről, melyeket szándékosan elhallgattak előt- te. Senki mástól sem mert volna tudakozódni, félve, nehogy gyanuba hozza még csak emléket is a szerencsétlen fiatal nőnek.

„Tehát mihelyt néjnének megadta a vég- tisztességet, azonnal elutazott Bordeauxba, de előbb egy kitérést tett ide, hogy engem meglátogasson.

„A történetet ugy hozta, hogy Jenny egye- dül volt otthon. Sir Brudnel annyira meglep- te a hasonlatosság Fannyhoz, hogy egy percig azt hitte ő áll előtte s egészen magán kívül, érhetetlen szókat rebegett. Jenny örültnek tart- látta volna őt, ha ő maga is nem érzett volna láttára megmagyarázhatlan izgatottságot. Jenny már régóta sejtette, vagy kitudta születése tit- kát. Regényességre hajló természetével, mindig mint valami jó szellem megjelenését várta ap- jának jövetelét s minden új arc láttára, ha az nem volt már ifjú, kisebb-nagyobb mértékben izgalomba jött kedélye.

„Epen jókor érkeztem haza, hogy eloszla- lassam részükrol a kölcsönös zavart.

„Sir Richardot azonnal felismertem s in- tettem Jennynek, hogy hagyjon magunkra. Ekkor sir Richard megragadva kezemet így kiáltott föl:

— Ez Fanny! Oh e fiatal leány! . . . Magyarázza meg nekem e nagy hasonlat okát! Beszéljen nekem Ellingston Fannyról! Szegény drága Fanny!

„Semmit sem akartam előtte felfedezni addig, míg nem tudtam meg okát látszólagos közönyösségének szegény barátom iránt s nem ismertem ki érzelmet. Midőn biztos lettem ne- mes lelkeiről, elmondtam neki a történeteket s

Magyar lapok szemléje.

A „Reform” Miletics csillagát hanyatlani látja. Minden akciója felsül. A tényezők, melyekre számított, elhagyják. Népszerűsége el-fogy, befolyása nemzetére elfoszlik. Miletics nem az többé, a ki volt, a kalmi meg van törve. Beszéli, hogy ő maga kétkedett azzal, hogy egy millió fegyveres nép fölött rendelkezik; de azért soha egy-egy kravallnál többre nem vitte. A forradalmi politikának most semmiféle kitalálási nem lehetnek. A külvilág meg-meghazudtolta az omladina fejének hőbortos politikai számítását. Tiszta Kálmán minapi föl-lépése Polit ellen megmagyarázhatta Miletic-séknak, hogy a magyar állam határain belül többé államellenes izgatásnak helye nincs. Mind-ezek után Mileticsre és politikájára egyéb jövő nem vár, mint a bukás. Nemsokára meg-nyílik a szerb kongresszus. Tiszta és Trefort, Iváskovics és Angyeli, ha ügyesen viszik sze-repüket, a szerb izgatót saját terennumán, a szerb egyházi kongresszuson tönkre tehetik. A ma-gyar és a horvát kormány erélyű elvárja, hogy a választások alkalmával Miletics bandá-ját megbuktatja. Reméli Szerbiában is megbu-kik az omladina pártja. De ezzel még nincs befejezve a feladat. El kell tölteni a köv-séget, el az iskolát. Nem sok kell hozzá az ingadozó megdönteni. A hazai szerbség ma-ga legtöbbet fog vele nyerni, ha a garázda néptanítóitól megszabadul.

Az „Egyetértés és M. Ujság” a porosz kormány által indított küzdelem eredményte-lenségének legbiztosb mértékét abban látja, hogy a küzdelem ily óriás dimenziókat nyert. Látja, hogy az erőszak minden eszközeinek nincs egyéb hatása, csak hogy progressiv emelkedésben mindig nagyobb erőszakot tesz szükségessé. A harc nő belterjességben az ellenfelek elkesere-dése által s ép úgy külső elterjedésben messze meghaladta a német birodalom határait. És az elterjedéssel minden irányban csak gyarapodnak a német kormány ellenségei, fogynak a német kormány segédkezői. Benn is, kiinn is, Benn lelkiismereti szabadság szelleme lesz a hierar-chiának legerősebb támasza oly harcban, mely a lelkiismereti szabadság nevében történik a hierarchia ellen. Kiinn érdekellentétbe jutnak Németországgal oly államok, melyek az érde-kek szövetségét erősíteni kívánták Németor-szággal.

A „Közérdek” úgy találja, hogy a clo-ture be van hozva oly alkotmányos országokban is, hol a politikai tapintat és helyes érzék na-gyobb mértékben van meg a képviselőkben mint nálunk. És ezek az államok nem kevésbé alkotmányosok mint mi, a szőlás szabadság azért ott nincs veszélyeztetve. De igenis a clo-ture igen életrevaló és használható, gyógszer a parlamenti nyavalyák ellen. Szaz, hogy némely alkotmányos szövetség államában, mint pl. Romá-niában és Szerbiában még nincs behozva, még nem ok, hogy mi is ne alkalmazzuk. Minden-esetre inkább szeretnők, ha a képviselőház al-kotó elemeinek józan politikai mérséklete, po-litikai műveltsége, helyes felfogása és érzéke feleslegessé tenné; de a magyar képviselőház-nak eddig követett és úgy szólván megrögzött szokásaiból s tagjainak eddigi eljárásából csak azon meggyőződésre lehet jutnunk, hogy a clo-ture nélkül a törvényhozási főfactor, a képví-selőház munkásságának emelése, hiu ábránd marad.

A „Jelenkor” szerint Bismarck herceg ma egy felsült államférfi. Egész fényes pá-tyáján ez az első vereség, mely elérulta az ő Achilles sarkát. Az ő Achilles sarka a béke. Hatalma és ereje a zavar, a háború. Németor-szág egysége nem bevégzett tény, míg Fran-cziaország végleg elgyöngítve, megalázva nincs. Minél tovább tart az európai béke, annál na-gyobbak a valószínűségek, hogy Franciaország visszaadja a kölcsönt Németországnak, s visz-szaszerzi az őt megillető első helyet Európában. Bismarck nem támadhat, hanem provocal min-denkit a támadásra; gorbomáskodik, sérteget, csörgeti kardját, de épen azért, hogy ebben Németország óriási katonai erejét fitogtatja. válik nevétségessé; mert nem akar senki bele-kötni, s az erőt lassanként felemészti — a béke. Milyen kin lehet neki látni a fejedelmek kibékítő találkozásait. És neki nincs ereje eta-lálkozást megakadályozni; mert a találkozás a béke érdekében történik. Így veszti el a sze-rencsében elbizakodott államférfi az egyen-súlyt, s így miközben össze a körülmények hogy jogtalan hatalmát és ennek veszélyét las-anként megsemmisítsék.

Tanügy.

A néptanítók nyugdíjazása.

A néptanítók nyugdíjazásáról szóló tör-vényjavaslat most szombatban hagyta el a fel-sőházat és még csak a legmagasabb szentesítés hiányzik, hogy törvényerejére emelkedjék. Te-kintve azon közönbösséget, melylyel hazánkban a tanügy iránt viseltetni szoktunk, ezen tör-vény keresztülvitelét csakugyan nagy vívmány-nak kell tekintenünk.

§ ezennel köszönetet mondunk mind-

azon képviselő uraknak, a kik a f. hó elsején tartott országgyűlésen a javaslat mellett küz-döttek.

Tulajdonképen vitaközség nem is igen tá-madt, mert lényegében a törvényjavaslattal mindenki egyetértett s ennek lehet köszönni, hogy az másfél óra alatt a képviselőházban általán és részletesen el lett fogadva. Mind-azonáltal hálásan kell megemlékeznünk Mol-nár Aladáról azon fáradozásáért, melylyel a javaslatot szerkesztette és mellette Zichy Antalról, az ellenindítvány szerzőjéről, mely az előbbi indítványt kellő világosságra he-lyezte.

Hálásan kívánunk megemlékezni a mi-nister uról; mert az ővé az érdem, hogy az ügy napi rendre került. Hasonló hálára köte-leztek a javaslat többi szöszölői, nevezetesen Schwarz Gyula, ki minden tanügyi kérdés országos megvitatásánál szakértelemmel csak-nem egyedül szól és most is számokra alapi-tott megdönthetetlen érveléseivel az országhá-zon kívül levő közönseget is elragadta; Sze-derkényi Nándor, a ki népoktatási törvö-nyünk hiányaira leplezetlenül utalva, annak revisióját hathatósan sürgette és Helfy Ig-nác, a ki a drótosssá vált néptanítók lealá-zó példájával megdöbbentő hatást keltett.

Eddig nyugdíjtorvényünk nem volt, mert nem volt kinek a számára alkotni. Csak a mióta állami és községi népiszkoláink is van-nak, csak azóta érezhető egy ilyen törvény al-kotásának szükségé. A mi a kedvezményeket illeti, melyeket a törvény a nyugdíjazandóknak nyújt, még nem olyanok, hogy dícsbeszédre hangolhassanak. Ál-talában nagy áldásnak mondható, hogy bizo-nyos évi szolgálat után a tanító e törvény szerint öregsége idejére, mikor szolgálatképte-lenné válik, 250—300 frtnyi évi jövedelmet biztosít magának; de hogy ezt oly drága áron vásároltatták meg vele és oly későre teszik a nyugdíjra képesítést, ezzel sehogys nem lehetünk megelégedve.

Egyszer mindenkora 15 frtot és azon-kivül évenként 6 frtot levonatni 300, 200 és 100 s néha kevesebb frtnyi fizetésből, csak azokra nézve mondható, kedvezménynek, a kik már 10 év múlva lesznek nyugdíjképesek.

És ha nem találunk az állam létében nagyobb garantiát, mint a magánintézetek-ben, a brassói nyugdíjintézet vetélkedhetnék az állam által törvényesített nyugdíjzással.

Mit mondjunk a 40 évi szolgálat köve-teléséhez? mit a 65 éves korhoz? Hogy pl. a pénzügyi vagy közlekedési hivatalnoktól a 40. évet megkövetelik, azon nem csodálkozhát-mi; mert az ilyen legkésőbbben 18—20 éves korában kezdvén pályáját, 58—60 éves lesz nyugdíjképes korában. S az alatt mennyi fizetés és rangfokozaton nem haladhat felfelé! De a tanító csak tanító marad, ha a könnyebb meg-éíthetés vágyából nem vetemedik Helfyként a drótosmesterségre.

Nem csekély fontosságának tekintjük Schwarz Gyula azon argumentumát is, mely-nél fogva a 40 év lejjebb szállítását kívána-tosnak tartja azért, mert önmiveltésünk kö-veteli, hogy az elagodt és már sokat feledett tanfériak mielőbb pótolassanak fiatalabb és már modern műveltséggel bíró tanárokkal. Vagy addig akarjuk a vevőül tanfériit szolgálata-ra kényszeríteni, míg belőle minden ép erőt ki-zsittunk s hogy aztán, mikor épségben nyug-díjazását már nem is élvezheti, mint a nedve kifacsart citromot eldobjuk? Erythorosi (Folyt. köv.)

Az oktatásügy életké-r-dései

(ajánlva az erzsébetvárosi közönseg fi-gyelmébe.) (Vége)

Azt kívánjuk, hogy a szellemi erők ki-fejtésére fordított költségek, és a nehézségek, melyek e fontos pályával karöltve járnak, oly méltányossággal számítottassanak, mint az más hivatalnoknál is történik. Csak az szőlhat e jogos kívánság ellen, kiknek törekvésök a ta-nári kart s azután a polgárságot elégedetlenné tenni.

Ujabb időkben hazánk több városa: Zen-ta, Arad, Miskolcz, Sopron stb. az elemi s gymnasiumi tanárok fizetését jelentékeny össze-gre emelte. De mit szőljak azon szegény leány-és fitanítókról, kik 200—250 frtial vannak szolgálai fizetve. Nem csoda, hogy azily kegy-ur gondoskodás a legjobb akaratu, fáradhat-lan tevékenységű tanár őszinte buzgalmét le-hüti.

A mint értesülve vagyunk, a méltóságos igazgató tanács az erdélyi kath. középtanodák tanárai fizetése tervezetével foglalkozik; hallo-más szerint a minimum 800 frt s minden 10 évi szolgálat után 100 frt pótlék. Ha e javas-lat érvényesül s a rom. kath. gymnasiumok tanerői ilyen alapon kell hogy fizetéssel ellát-tassanak: ugyan mi lesz akkor azon taníté-zetek sorsa, melyek kegyuri védszárnyak alatt élnek. Ugyan azt nem volna-e célszerű vezetőbb?

ily tanodákat a mélt. igazgató tanács rend-kezése alá bocsátani a meglevő alapokkal együtt bizonyos feltételek alatt? Szerény nézetem sze-rint csak így volna lehetséges egy jól berende-zett gymnasiumot létesíteni s azt fenntartani. Harmadik követelmény tehát a tanügyre nézve a tanítók és tanárok igazságos díjazása.

De hol a nemzet sarjadékának kertészei oly szegényül vannak fizetve: vajjon remélhe-tő-e, hogy ott az alsó iskolák szemléleti, ter-ményrajzi ábrákkal, falitáblákkal, földképekkel ellátassanak; remélhető, hogy a középtanodák a tanítás értékesítésére nagy hatálylyal bíró természet és vegytani eszközök, iskolai könyv-tárakkal felszereltesse, melyek bizonyára je-lentékeny összeget vesznek igénybe? A tapasz-talat bizonyossá tett a szemléleti tanítás sike-réről; míg ott, hol a real tárgyak kísérleti be-bizonyítás által nem valósíthatók a tanszerek hiánya miatt, ott lehet ugyan a tanításnak el-méleti, de practicus eredménye nem. Azért el-mulasztathatlan követelmény a tanintézeteket primitív állapotjukból kiragadva, tanszerekkel ellátni; a műveltség és gyakorlati eredmények eszközöztetése végett, a tanügynek áldozatot hozni; mert egy nép, egy város haladási mér-lege az ő jó karban tartott tanintézeté.

Az eddig taglalt négy követelményhez jár-ul a tanárok nyugdíjazása és állandósítása. Szükséges ugyanis, hogy a tanárok agg nap-jaira is segélyt, vizaszt biztosítsunk; mivel e nélkül kevés tanár fog remegés nélkül — a kü-lönbös is tövises pályára örömmel tekinteni; s azon a jövő iránti töprengés miatt kedvvel haladni.

A törvényhozó testület akkor felelt meg honatjai nemes tisztesség leginkább, midőn or-szágos nyugdíjt létesített az alagott tanítók s azok családjának biztosítására.

Mily kívánatos volna! ha e fontos élet-kérdés mielőbb megoldást nyerne a középtana-dai tanárookra nézve is s így részükre is biztó-sítani a kívánt lelki nyugalmat, eloszlatni a kétes jövő nyomorteljes rémképeit.

Oh igen tudjuk, hogy mily lelki nyugal-m kell azon életnemhez, melynek az anyagi gondok által nem volna szabad megzavartat-nia; már pedig lelki nyugalommal csak akkor áldozhatják magukat pályájoknak az ifjúság nevelői, ha a nyugdíj intézmény által megju-talmazva leend a közjót tett fáradozások, létök biztosítva a bekövetkező anyagi nyomor ellen.

A felhozott módok lehetővé teszik egy-szersmind azon elödzátszalan szükségleteket: hogy a tanérok állandosíttassanak; mert csak ez által lehetséges egyöntetű figyelmet, összehangzó ta-nításmódot behozni s a gyakori tanárváltozás által okozható tanítás és nevelési hiányoknak gátot vetni s avatott erőkkel emelni a hazai tanügy hírnevét.

Ha mindezen életkérdések egykor szeren-csös megoldást nyernek, akkor a z egyház és állam legbiztosb alapon, a feddhetetlen er-kölcs, alapos műveltség és a népek jólétén fog nyugodni csak akkor fog édes hazánk szellemi kifejlődés tekintetében a többi európai népek színvonalán méltó helyet foglalni.

Okuljon ebből saját elhanyagolt középta-nodájára Erzsébetváros is.

Dida se alos.

A „Federatiunea”-nak.

M.-Sziget, 1875. april. 14.

A mint előre lehetett tudni, a Federatiu-neknak nem tetszik a közoktatásügyi miniszter azon rendelete, melyben a hazai tanintézetek-ek jövőre tiltotta, hogy külföldi kormányok-hoz, országgyűlésekhez és fejedelmekhez folya-modjanak segélyért. Emeltett lap ezen rende-letet u j u k á z-nak nevezi bár tudnia kellene hogy alkotmányos országban nem szokás uká-zokkal kormányozni s azután így elmélkedik: „Nem fességetjük az államnak azon jo-gát, hogy megiltssa polgárainak az egyházak, nevelő és emberiségi intézetek számára a kegyes adományok elfogadását, csak is arra szorítko-zunk, hogy ezen eljárás helyessége felett ki-mondjunk véleményünket, melyre semmi zűk-ség sem volt, főleg midőn a segély az illető kormány tudtával történik, mint a sz. Miklós egyház és a brassói gymnasiumnál, melyeknek Magyarhon országgyűlése és kormánya a se-gélyt ismételt ízben megtagadta.

Tapintatlan e rdeletet más szempontból is s jelesen azért, mert viszonzást szül és mert ki fog játszani, titokban adatván az a mited-dig a kormány tudtával adtak; aztán utánozni fogják Paoli Ignác bukuresti püspök eljárását és a románai és bukovinai csángókat, a kik jajveszékelve bejárták Magyarországot, kéreget-vén bő segélyt kaptak a kormánytól? prelatu-soktól és magánzóktól sőt nem fognak hiány-zani az olyanok is, akik felvállalják azon szerepet, a melyet Koós Ferencz vállalt fel ma-gára, midőn bejárta Erdélyt és Magyarorszá-got, beszédekert tartván, mint Debreceenben, a románai magyarok nyomorult helyzetéről, gu-nyolván a mint szájjára jött a románokat és azok kormányát. A protestans magyaroknak és szászoknak ősidőktől fogva vannak idegen

fejedelmek által alapított ösztöndíjak pl. Va-sa sat. s némelyek olyszertiek, hogy az ösz-töndíjakot idegen országokba pl. Hájdelbergbe sat. mennek tanulás végett, anélkül, hogy a kormánynak eszébe jutott volna azt megilttani. És helyesen tette, mert a törelem sokkal üd-vösebb.

Ami románai módosabb testvéreink, kiknek Isten vagyont és könyörűlő szívet is adott innen lakó testvéreink iránt, ennek utána szintén tenni fognak alapítványokat és ösztön-díjakat, a mit nem lehet megilttani. Azonban még egyszer, Magyarország kormánya gondos-kodik az állam polgáiról, segítvén a neve-lőintézeteket az állam pénztrájból, a hova a románoktól is sok millió befoly, a nélkül, hogy valami az ők szellemi hasznukra vissza-fordíttatnék. akkor nem fognak köregetni járni a kormány szegényére, a mely mostohán viseli magát.

Természetesen ezt mondjuk Románia kormányának is, melynek segíteni kell a buko-resti rom. kath. papnövelde és ne engedje Paolit a szomszédoktól kéregetni.

A Federatiunea személyemre vonatkozó-tételre kénytelen vagyok kijelenteni, hogy én Debreceenben soha sem tartottam beszédet, ezt bizonyíthatja egész Debreceen városa s így nem is gunyolhattam sem a románokat, sem azok kormányát. Mikor fog már megszűnni a Federatiunea ellenem szót rágalmával?

Tény, hogy 1865 végén Kolozsvárt a bel-ső farkasutczai ref. templomban egyszer pré-dikáltam és ugyanakkor a színházban felova-sást tartottam, melyet 1866 elején egyik debreczeni lapban kiadtam. Én ezen beszédeim-ben egy szóval sem gunyoltam sem a román-o-kat, sem azoknak kormányt, sőt Pesten 1866 elején kiadott felhívásomban a legmélyebb tisztelettel emlékeztem mag Kuza Helenáról, aki a bukaresti ref. templom alapkövét letette volt.

Arra kérem tehát a Federatiunea kiadó-ját és szerkesztőjét Roman Sándor urat, hogy miután Kogalniceánú egy is eléggé megfizetett nekem azon templom épí-tésért, — midőn minden vizsgálat és kihallgatás nélkül román szandárokkal ki-rekesztett belőle s hivatalomról lemondani és hazámba visszatérni kényszerített, — hagyjon békét csekély személyemnek legalább idehaza s ne tépje fel untalan szívem vérző sebeit, melye-ket úgy is csak a sir sötét köbelle leend képes begyógyítani. Jelenleg oly államinézetnek va-gyok igazgatója, melyben szép számú s szép reményű román tanítványaim is vannak. En-gedje meg a Fr. t. szerkesztője, hogy élhessek hazám ezen félreeső szögletében háborítatlanul, kedves új pályámnak és ne ingerelje minden ok nélkül a román közönseget ellenem.

Koós Ferencz, képezde igazgató.

Erdélyi echó

VI.

Békekötés Dimon Zsuzsannával és hadizenet a szójavitók pesti tanácsának.

Epen most történt. Deesen, hogy egy fi-atál házaspár összevesszett s reggel hajnalban a férfi örökkusut, yévén szerettet nejétől, ugy elment a világra, hogy esteire épen hazakere-kedett.

Ha már ez megtörtént, ad analogiam, miért ne történhetnék hasonló épen velem is; hiszen én tulajdonképen össze se vesztsem Zsu-zsi nénémel. Köztünk egyéb baj nem volt, csak annyi, hogy én szeretem az én dolgomat igazítani és szeretem, hogy más is a magáét igazítsa. Jobban mondvá, én szeretem, hogy a kakas kukurigoljon és a tyuk kariesáljon. Mit tehettem én arról, ha Zsuzsi néni mint a vén tyukok szoktak beléukurigolt az én beszédem-be. Még a köznép is rozsl jelnek szokta tartá-ni a vén tyuk kukurigolását: kötelességem volt hát nékem is legalább úgy, mint az Erdélyi Echó szerénysége megengedi, vissza-felelni.

De már most nagyobb bajba kerültem, mert midőn a disznópásztor megharagszik a falura és a falunak sem nagyja sem apraja nem akar tudni róla, mégis meg van az a vi-gasztalása, hogy kiinn a hegyek között elpa-naszolja haragját s az ottani vidéki echó rész-verőleg felelet vissza rája. Én azonban mind panaszolhatom az egész világnak az én szomo-ruságomat, mert nekem sem a zöldelő hegyek, sem a jéghideg közsziklák nem jönnek vigasz-talásomra. Bizony csak jól van mondvá a bib-liában, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, mert valósággal nincs elhagyottabb élet, mint a magános emberé. Mit hajtanék én ak-kor a világra, ha a komámasszonyával, Zsuzsi-nénivel együtt lehetnék? az élet minden örö-mek közöttünk megkészsereződne, mert ketten éreznek és a bánat nehez gyötrelme felére enyhülne, mert megosztanók, mint a korpás-zsákok, felét egyik, felét a másik venné a vál-lára s úgy vándorolnánk végig az élet utain. Aztán még van valami abban is, a miért a falusi kisasszony szeretőt kíván tartani, hogy t. i. legyen kivel veszekedjen, s ismét megbé-kéljen. Egy szó mint száz, én így tovább nem

maradok, hanem Zsuzsinénivel megbékélek elég mivelt nő, mert hírlapot olvas; igen in-nem lehet, mert a gyermekkereteket pártá-mig az ifjak csak szaporítani szeretik; m-szép sem lehet, mert akkor férje Dimon-rencz uram, féltékeny volna s nem enged, hogy velem levelezgessen; csuf pedig én nem lehet, mert még a csizmadia felelőssé mind szép, annyival inkább a cipőkészíté. Így hát én részemről bátran elmondhatom: „Édes kincsem, ha más nincs, közöttünk szent a békeség, eb a ki megmásolja.”

Azt kéri dimár most Zsuzsi néni, hogy tulajdonképen mit akarok én a hadizenettel. borot akarok-e a szójavitók buda-pesti ta-csálva? Isten mentse, hogy háborút kezdj. Van a magyar nemzetnek elég háborúja sa kebelében; ott van a nagy hangon hirdet-olcsó és gyors igazságszolgáltatás, ott van uzsora folszabadításának országszerző ismerte eredménye sat. melyekkel nekem semmi baj-miután nem akarok politikus csizmadia lenni. De azt csak nem tehetem, hogy mint Erdő Echo be fogjam a számat s ne lépjek fel egy nyiltsággal sőt hadizenettel is, szemben az-kal, kik a más buzgáiban az összes magy-nemzet vagyonában akarnak önkényök szer-gazdálkodni.

Vagy azt kíváná Zsuzsi néni, hogy do-zogva hátat fordítsak, mint az ifju meny-e-kék szoktak, midőn Arany János Juditját mihelyt valami nem tetszik, legott dörrel-dur-kétféje vast csiná az aszony az urral?

Above docet arare vitulus (Ökörötöl-nul szántani a bornyu). A főbbek kicsapo-gása ragályként harapodik a köznépre. Ha itt Kimpolungban az ország határain kívül v-lami boldand divatot kezdke, senki sem fog k-vetni. De ha a buda-pesti tanácsokmány k-szit rozsl szoktat, utána megy a bárány mint a juhok a kecske után. Ezért a mily a mosdó, térszemről olyan lesz a kendő.

Ha ők elkezdették bírálgatni, nekem s tetszik bírálgatni, annyival inkább, mivel a-lágon ez a legeslegkönnyebb dolog; miután r-ralni rendesen mindenki azért szokott, m-vagy másként fogta fel a dolgot, vagy poe-nem érti.

Egyszer két asszony veszekedett a ga-aszonyság felett s az egyik azt kiáltotta a m-siknak: „Hallja magál Kend azt sem tu-kell-e cibrébe só.”

S midőn ez vissza kiáltotta, hogy ki-biz abba; amaz csendes lélekkel bement s megsozta a cibréjét. Epen így van mind bíráló.

Pl. Most a buda-pesti tanácsokmány kimondotta, hogy: „Az egyelet is azon sz-közé tartozik, melyeknek megalkotása teljes szüksegtelen volt: ehez járul, hogy a főjele-tését semmi féle analogiával igazolni nem lehet.” sat. Én mint Erdélyi Echo kénytel-vagyok vissza felelni s elmondani, hogy a magyarnyelv sokszor, teszen összevonásokat va-ha tetszik hangugratásokat pl. Országolás helyett mondjuk országglás, vándorolás helye-vándorlás, törlesztés helyett törlesztés, színel helyett színlés, szagolás helyett szaglás, kör-möl helyett körml, forogot helyett forogat sa.

Epen így lett örlet helyett örlet, pad-lat helyett padlat, zárolat helyett zárlat, sz-gület helyett szgület, tárolat helyett tárlat. ugyan ez uton lehetett egye-sület helyett egyelet. Hogy pedig egyesület van has-nálatban, bizonyos onnan, mert valaminet mon-juk elvévni — elvétel, elhémül — elhémülés ép ugy mondunk egyesül — egyesülés s így mélt lett ám abból összevonva az egylet. S tud Zsuzsinéni már most mi a teendője annak a b-dapesti tanácsokmányoknak? Semmi sem egy-mint bemenni s csendes lélekkel megszóni cibréjét, az az: elfogadni a z egylet s helyességét; máskülönbén a mennyi nőgy-van Magyarországon, mind ellene fog támad. Az pedig nem lesz tréfa; lám én csak egy asz-onnyal vesztém össze s még sem volt ny-galmam a míg meg nem békéltem vele.

Ennyiben hát a budapesti tanácsokmá-nyal tisztában vagyok.

De midőn a nevezett budapesti tanács-kozmány nem tudott megmaradni a bírál-criteriumai között, t. i. a másként felfogás-a nem értés határai között, hanem annak kö-látain tul lépve a rosszul készült szók helyé másokat ajánlat pl. a rozsl vigáda helyébe szinte hasonló rozsl vigadót, az idény helyé az i v a d o t, melyre Echoi jogomat külön-sen fenntartom s több eféléket; ezekkel szem-ben kénytelen vagyok kimondani, hogy a mi Prometheusnak szabad volt az égbi világi szikrát lopni le a földre, azonképen nemesak nemzeti nyelv ösztönserői fejlődése, de egy-é-lángeszu költő is teremthet új szókat, mely-ke, ha a nemzet feltalálják bennök az alko-elemek helyes szerkezetét s ösztönileg megér-azok helyes jelentését, azonnal sietni fog mi-feltalált rokont elismerni, ellen esetben mi-ídtellen szüleményt veszni engedi. De hogy e-g tanácsokmány conventio után szókat alkot-ha-

*) Lásd a Kelet idei 64 szám 255 lap 3-4 k-sabján.

on, el nem fogadhatom s ha én el is fogadnám, nem fogadná el maga a magyar nemzet. Jég baj az is, hogy a természettudósok és orvosok annyi rozví szót készítettek, hogy a nemzet nem győzi rostálni kiféle.

Kedves Zsuzsi néni! Hallotta-e azt, midőn budapesti cizmadia felment Bécsbe az élel készítését megtanulni egy ott lakó híres tyricushoz. Hosszas kérelme és pénzfizetése után maga a satyricus sem tudta mit tegyen, obnak látta megkezdeni a tanítást. Letette át kezét az asztalra s felkeltette a cizmadia, hogy üsse meg az úlével a hogy csak adja. A cizmadia neki vág egész erejéből, de elkapja kezét s így tisztességesen oda üti az öklét az asztalhoz. Jól van, mondá a cizmadia, ez épen jó lesz. Megérkezik haza s esszről kiáltja társának: Na most már én leszedlek benneteket, mert tanulni voltam écsben. S aazonal mutatni akarja tudományát, e itt nem levén asztal mire kezét tegye, hircelen feltalálja magát s rá teszi kezét saját rrára s felszólítja társát: — Üsd meg a ke-miet a hogy csak tudod. Az neki vág, a cizmadia elkapja a kezét s úgy orraba vágta társát, hogy többet soha se jött kedve viccelődni. — Épen így vágyunk az új szók készítőivel is. S ha nem vigyáz a budapesti tanács-zmány, ő is olyan orraba ütést kaphat, hogy ha sem lesz kedve több ivad-féle új szót szítni.

Kedves Zsuzsi néni! gr. Mikes Kelemen is indig arra kérte nénjét, hogy az egészség-ügyéről kell és nem kell haragudni. Én örö-pest folytatnám tovább is e levelemet, de már rost az i v a d szó következnek s e miatt is-jét a számra jött a Verfluchter Kerl. Az pe-g nem illik, hogy az ember az irodalmi té-n haragudjék.

Azért a viszontlátásig én is csak arra érem, hogy az egészségére ügyeljen és nem all haragudni.

Igazi tisztelője:

cizmadia mester
Módi György.

„Székely mivelődési és közgazdasági egyesület” tagjainak névsora.

V. Közlemény.

Résztvevők: Döry Dénes Tolnamege alispánja, Kovács Antal (Somogygyéből.) Jvác Károly (Somogy.) Konez György, Tar-dy Gábor, báró Kemény Gábor államtitkár, Apponyi Albert orsz. képviselő, Onosy Milly orsz. képviselő, Cséry Lajos orsz. képviselő, Schvacz Gyula orsz. képviselő, Barsay Ákos orsz. képviselő, báró Wodianer Albert orsz. képviselő.

Apró puskatú.

Gr. Széche nyi István gyászos emlékü Halálának a mult héten (ápril 8) volt évfordulója. Nem halljuk vagy olvassuk, hogy házzerte bár hol is, megemlékeztek volna azon ról, melyen „a legnagyobb magyar” szíve reg szűnt dobogni; pedig az a férfiú, a kinek titai századokra beszélnék: megérdemelne, hogy enként egyszer mi is beszéljünk róla; az a rfiú, a kinek kebele oly lángolón égett a há-zért s a nemzet anyagi és szellemi fölvirág-sáért: megérdemelne, hogy évenként egyszer ey parányi tömjént égessünk emlékezetének. b miért követelünk mi kegyeletet azon kor-tól, mely annyira kapkod a hiábanvalóságok? kézhetik-e a kegyelet gyakorlására az a nemi-dék, melyet annyiféle szenvedélyek háborgat-nak, melyet a „Krach” nyugtalanít? Talán a aga rendén van, hogy az a nemzedék, mely üd-völz iratokkal tiszteli meg Offenheimot meg-fedikszik Széchenyiről. Majd ha kigyógyulunk ahiábanvalóságokból, ha a kegyelet s a hazafiúi élem becsülésének cultusa újból életre kap: anyogdottab nemzedék nem fog megfelekedni azon férfiról, a ki ha nem élt volna, az eu-ropai civilizatio határai keletre nem az ojtói temesi passusnál végződnek.

A képviselő házban az adótörvények foly-tása alkalmával, a midőn eljutottak a hús-é borfoggyasztásról szóló javaslat tárgyalásáig, Giky Sándor székbeli képviselő azt az axio-rát akarta a honatyákra erőszakolni: hogy „az ien a nép szellemével ellenkező törvényeket siki sem köteles megtartani.” Különös, hogy én a hús- és borfoggyasztásnál jutott az érde-es képviselő ur e szabadelvü gondolatra. A is-és borfoggyasztás megadóztatását nem mi tálluk fel, azon nemzeteknek is ellenkezik szel-lmével, a kik azt legelőbb behozták, mégis agfizetik biz azt. A képviselő ur csak az ál-ti menekülhet az adómon terhe alól, ha mi-l kevesebb hústeket fogyaszt s bor helyett zzel igyekszik oltani szomjuságát. 1660-ból tt törvényekkel akarta állítását bebizonyítani. I nem tudjuk, s nem is keressük, hogy van-ak-e a multból ily axiomákat magukban gláló törvényeink? ha vannak, csak azt bizo-yítják, hogy azon törvényhozó testület, mely zokat hozta, politikai morál dolgában egy nicaun állott Csiki Sándorral? Ezt a régi kar-ivánta az érdemes képviselő ur felbreszteti, banem a képviselők többségének hangos köz-

beszólása s az elnök rendentasítása azt híván-ták a képviselő urnak tudtára adni: hogy kö-szönik, de nem kérnek belőle, megmaradnak a mellett: hogy a törvény — a mig törvény — szent és minden betűjében megtartandó.

Egy másik képviselő Polit Mihály azon-tant igyekezett az april 13-án tartott közpise-lőházi ülésen érvényre emelni hogy Magyar-ország nem nemzeti, hanem nemzetiségi állam, a mely tant Tisza Kálmán belügyérünk nem-csak erőlyesen visszautasította, de Német Ber-czi megjegyzése szerint derékasan ki is poli-tározta Polit képviselő urat. Erélyes szavai a haza minden zugában vizshangra találnak s mindnyájan soká fogunk emlékezni híressé vált beszédének passusaira.

Ha ezelőtti belügyminisztereink ily erélyes hangot hallattak volna a nemzetiségi tul-zókkal szemben: ma ezek nem mernének ilyen tanokat hirdetni; a dédelgetés és melengetés megővelte alkotmányellenes követeléseiket, mint a hólyag felfuvódik, ha meleg felé tartjuk. Ha-nem Tisza Kálmán erőlyesen beleszúrt e hó-lyagba. Reméljük, hogy le fog lohadni.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Buda-Pesten ápril. 17. 10. ó. 30 p. d. e.

Érkezett, ápril. 17. 10. ó. 40 p. d. e.

Legújabb dispositioik szerint Wenkheim miniszterelnök jövő hó 9-én Fiumeba megy, hova királyunk 10-én érkezik meg. Wenkheim a minisztertanácsban megállapított trónbeszédet elő-terjeszti, melyvel 13-án a ki-rály megbízásából berekeszti az országgyűlést. Az új választá-sok július első felében lesznek, az országgyűlés augusztus ele-jén veendi kezdetét, mely a De-legatokat megválasztja.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, ápril. 17. 1875.

— **V Ferdinánd** király f. hó 19-én ünnepli meg 80-ik születésnapját. Prágai hí-rek szerint ez alkalomból az öreg felség tisz-teletére a születésnap vigiliáján az összes zene-ka-rók által sorrendül fog rendeztetni; 19-én pedig Schwarzenberg bibornok ünnepélyes iste-nitiszteleket fog tartani.

— **A magyar királyleányról.** Valéria főhercegnőnek tudvalevőleg magyar az anya-nyelve. Érdekesebb azonban és őryendetes azon hir — írja a „P. N.” — melyet lapunk egy t. barátjától veszünk, hogy t. i. a kis főhercegnő most már azon kőba lépven, mikor a rendse-res oktatás megkezdődhetik, a tantárgyakat is magyar nyelven fogja tanulni. A közoktatási miniszteriumhoz ő felsége a királyné udvar-mesteri hivatalától azon kérés intéztetett, hogy a közoktatási miniszterium által kiadott tan-eszközök küldessenek meg a főhercegnő számára. E kérésnek az illető miniszterium már eleget is tett. A mily őryendetes egyrésről azon körülmény, hogy a magyar tanirodalom ma már az elemi képzés legokozottab igényeinek is enyre meg tud felelni: ép oly nagy jelen-tőségű a királyi családnek e tényben nyilvánu-ló ragaszkodása nyelvünkhöz. Mária Valéria az első főhercegnő, a ki magyarul nyeri ele-mi képeztetését; de azért sok mágncsaladunk leánygyermekait ma is német vagy francia gouvernanteok ferde felületes oktatása idegeníti el jó korán az anyanyelvtől.

— **Bodorfi Henriket,** színházunk ki-tünő baritonistáját elvesztette a kolozsvári kö-zönség. Mint értesülünk, Bogyó Alajos, az ara-di színház társ igazgatója az aradi színházhoz szerződötté el. E nagy veszteséget is alig ha-nem a színházi kérdésnek meg e perozig is megoldatlan volta okozta. Egyik baj szüli a másikat. Ohajtanunk kell épen ezért, hogy szin-házunk soisa mielőbb biztos kezekben legyen s a kétségkedés és bizonytalanság lázas álla-pota mihamarább szüntettesék meg.

— **Necrolog.** Hidvégi gróf Mikó Ju-liánna maga, férje Galantbai gróf Eszterházy János, leánya gróf Eszterházy Ceczel; a test-vérek: Bethleni gróf Bethlen Károliana, férje id. gróf Bethlen Ferencz s gyermekeik; Bethleni legid. gróf Bethlen Sándor s gyermekei; Bethleni gróf Bethlen Johanna, férje id. gróf Thoroczka Miklós s gyermekeik; Bethleni id. gróf Bethlen János s gyermekei; Bethleni gróf Bethlen Mária, férje báró Kemény György s gyermekeik és minden rokonok nevében mély fájdalommal jelenti, forrón szeretett édes any-nyának, az illetők napájának, nagyanyjának, testvérének, sógornőjének, nagynénjének és ro-konának Hidvégi öveggy gr. M. i kó György né-nek Bethleni gróf Bethlen Erzsébethnek élete 70-ik, özvegységének 14-ik évében, hosszas ideig tartott betegeskedés következtébeni vég-elgyengülésben e folyó hó 15-én délután 4 óra-kor történt kimutat. Az idvezült hűlt tete-me e folyó hó 17-én délután 4 óra-kor fognak — a felett tartandó ima után — belközép-utczai 11. sz. a szállásáról, a Tanyogi-féle

kerbén n. b. e. férje mellé örök nyugalomra elhelyeztetni. Béke virasszon hamvai felett! — A kolozsvári unitárius főiskola tanuló ifjusága fájó szívvel tudatja, hogy fiatal tehetséges pá-lyatársuk, ifj. Albrecht Márton VII-ik gym-n. osztálybeli tanuló f. hó 15-én estvöl fel 9 órákor életének 17-ik évében néhány napig tartott typhus következtében jobblétre szenderült. Béke poraira!

— **A helybeli** ev. ref. egyházi ének-ka-r derék karmestere, Tóth Tamás, ki a kart két éven át fáradhadlan buzgóssággal, ritka szak-avatottsággal csupán ügybugyoságból vezette, egészségi kedvezőtlen körülmények miatt a kar további vezetéséről, e hó 13-án tartott rendki-vüli gyűlésben, lemondott. E váratlan esemény következtében az énekkar két lelkes elnöke jelenlétében azon üdvös határozatot hozta, hogy bár e testület mint ilyen megszűnik is létezni, de fel nem oszlik, el nem szűled, hanem át-alakul, újból szervezi magát. „Kolozsvári pol-gári dalárdá” címet vesz fel s a megkezdett pályán tovább fog haladni. Elnök Szász Gerő a maga s elnök társa dr. Jenei Victor nevében lelkes, buzgótt szavakat intézett a tagok-hoz. Majd ismét G. K. jegyző kártársai nevé-ben az elnökök és T. th Tamáshoz intézett valóban szívből fakadó bucsu-szavakat. Az át-alakulás mielőbbi keresztül vitele Straucz And-rás és Kolesár Sándor urak kérétek fel, első mint szervező bizottsági elnök, utóbbi mint jegyző.

— **Irálygyakorlatok.** A „M. Polg.” mai számában a petrosényi túzóttó egylet „va-lóságos” tisztikárának megalkulásáról szól egy cikkecske, melyben a következő, példányszerű magyar irály mintára akadunk: „Üdvözljük ezen újonnan megválasztott tisztikart, mert nagy re-ményünket kötiük hozzá, hogy mentől előbb szervezve leend az egész egylet. Különösen ki kel emelnem, T. Gerbert Guido alparancsnok urat, ki is igen sok tevékenységet tanusított eddig is e téren, és a már megérkezett csi-nosan ellátott fecskendő hozatalnál, minek az ára 750 ft volt, mit is annyira lefizettek 2 túzóttó tánczvigalom és egy mükedvöllei elő-adás jövedelme segítségével, hogy még 170 fo-rint tartozás van hátra, mit is az utolsó gyű-lés alkalmával el lett határozva, hogy a hátra lévő pénz maguk sajátokból kifizetik, egy által-jában igen lelkesen karolták fel ezen ügyet, mihez mi csak annyit tudunk kívánni, hogy ad-jon az isten nagy kitartást az illető, most ujo-nan meg megválasztott tisztikárának. Éljenek sokáig.” Ugyanezen „M. P.” jelenlegi tanulat-lan vezetőül láthatólag beszéltetni ohajtván ma-gukról, lapunkkal szemben két helyen is hetven-kednek. Sajnáljuk, hogy nem tehetünk kedvök szerint, mi az ily minták után meg szoktuk nézni, kikkel állunk szóba.

— **Az „egyetemi kör”** javára hol-nap vasárnap délelőtt 11 óra-kor történendő felolvásokra felhívjuk a közönség figyelmét. Imre Sándor egyetemi tanár „Zrinji Miklós mint hazafi és költő” című felolvasása, vala-mint dr. Entz Géza egyetemi tanár a „Védő színek s utazó alakok az állatoknál” érteke-zése az állatvilágból való mutatványokkal ösz-szekötve oly érdekesnek ígérkeznek, hogy va-lóban kár volna a közönségnek az alkalmat elszalasztani s magát megfosztani az ígérke-ző tudományos élvezettől, hozzá tve még azt is, hogy e kívül részvétük által egy nemes egylet anyagi állapotán is segítenek.

— **Esküdtseki** tárgyalás lesz Kolozs-vártt szerdán Zimmermann — Popini ellenében lép fel a színházi gáz óráról írott cikk miatt.

— **Magyar-gyermónostori** B. Ke-mény Ferenc emlékünnepele Szászvárosan, — hol a ref. anyaszentegyház csak mintegy 700 lelket számít — ritka kegyelettel tartott meg. A város és vidékről szép számmal egybegyűlt közönség előtt Ime János ref. lelkész tartott igen szép, lélekemelő beszédet. Beszéde első részében mint kitünő államférfit, második részé-ben pedig mint az ötödik egyházkerület buzgó gondnokát, mint egy ujjakkori Nehémiást tűn-tetvén fel az elhunytat. A szertartásnál az oda-való dalárda is közreműködött.

— **Maros-Vasarhelyt** a napokban tűz kiáltás riasztá f. a város lakóit. A Dinye-föld utczában Soltész T. házánál a csűr gyult meg s lett a lángok martalékává. Az első ko-rán megérkezett segély a rendszertelenség s a tiz féle vezénylet miatt nem működhetett elég erélylyel. Levelezőnk felemlíti, hogy Maros-Vá-sárhelyt a hánször égés fordul elő, két há-ro-napig mindenki a túzóttó egyletéről beszél s aztán a baj elmúltával a lelkesedés is alá-száll s a székely fővárosban maig sincs túzóttó egylet. Bizony tanulhatának Nagy-Enyed, Sz. Keresztur vagy a kis Maros-Ludas közö-ségétől!

— **N-Szebenben** a „Tagb.” szerint az időjárás olyan, mintha csak az északi sark utazók az otantit hozták volna a nyakunkra. Ugy havaz, mintha csak az újonnan felfedezett Ferencz József földön lennének. Itt Kolozsvártt is komor volt a napokban az idő, de most már derülni és tavaszodni kezd.

— **Szép az őszinteség.** Az udvarhelyi Bal-oldal kegyeskedik kiléptetni lapunkat a „mág-nások szolgálatából” és a „zsandársághoz” sze-

gődteti. Szerinte legalább e változásnak tanu-sága azon körülmény, hogy az ügyészséget már kétszer figyelmeztettük az udvarhelyi collaga által alkotott törvénytelenésekre. E közben a mi erdélyi „Están-közlöny”-ünk ritka őszin-tességgel azt is bevallja, hogy „merő tudat-lanságból” jelent meg párszor szerkesztői aláírás nélkül. Azt mi rég tudjuk, hogy collé-gánk „merő tudatlanságból” sok mindent cse-lekszik, de annyit legalább mégis tudnia kel-lene, hogy Guttenberg ép az efféle tudatlansá-gok kiirtására találtta le a könyvnyomdászokat s így nem számíthat rá, hogy a „Kelet” tu-datlanságok barátja lesz.

— **Trefort** közoktatási minster — mint értesülünk — már megkereste levélben Bülowt és Wittet az orsz. zeneakadémia tanári állomá-sai elfogadására nézve.

— **Gyöngyösiné-Mátray Laura** asszony közelébb fejezte be vendégcsereplését Székeshérvártt, hol a közönség minden föl-léptével sok szívességgel halmozta el. Jutalom-játékául a művész a „Szerelem iskolája”-t választá, melyre a színházszorongásig telt meg. A székeshérvári ifjuság díszes koszorúval aján-dékozta meg a kedvelt vendéget, mi; a közön-ség gyönyörű gyémántos ékszerrel lepte meg a művészt.

— **Hunyadi grófné,** szül. Zichy Julia grófné, gr. Hunyady László képviselő anyja, kö-zelébb hunyt el Bécsben. A harminczas évek-ben ünneplést szépség volt az elhunyt grófnő. Nagyszámú rokonság fájálja elhunytát.

— **A keleti** vasúti szelvények hamisi-tóinak póre. A tárgyalás második napján az esküdtsek elnöke mindenekelőtt a jury elébe terjesztendő kérdéseket olvasta fel, melyeket tegnap már röviden érintettünk. Erre dr. Pelser államügyész, mint közvádó a vád indoklására emelt szót. Iparkodott kimutatni, hogy Waiszt nem súlyos pénzvesztései érteszokolták a bűn útjára, hanem erkölcsi érzetének súlyedsége, teljes hiánya. A bűnös cselekedet megindítja Popper volt ugyan, de a kivittelt csak Wais rafinirozott gonoszagá tette lehetővé. Tehát Waiszt el kell itélni, hasonlókép Springernét, kinek bűnrészsége kétségtelen, s ki öcsese rossz szel-leme volt. Deutsch vallomása a csalás és kép-mutatás szövevényét képezik; de hogy ő is bűn-részes volt, az Deutsch Mór és Adolf levelezé-séből eléggé világos. Dr. Neuda és dr. Singer. Waiszt és Springerné védői igen röviden beszél-ték. Dr. Jacques, Deutsch védője, azt fejtegette, hogy elcsene a körülmények szerencsétlen lán-czolata által bűnösökkel jött érintkezésbe s ez-által a vétek látszatát magára vonta. Ő fiatal, meggondolatlan ember, a bűnre nem volt oka s egész hibája, hogy vaton bízott bátyjában. Az esküdtsek 2 1/2 órai tanácskozás után ki-mondta, hogy Waiszra a csalás, Springernére pedig az abban való részség vétké rábizo-nyult. Azon kérdésre, hogy Deutsch szintén bűnrészes-e? 7 esküdt nemmel, 5 igennel fe-lelt, Waiszt a törvényszék 4 évi, Springernét 15 havi súlyos börtönrre ítélte, Deutsch Adol-fot ellenben felmentette s szabadlábra helyezte.

— **Bélyeges** báróné. Csikból írják a „Baloldal”-nak, hogy egy báró Toroczka né-jent meg a főkirálybirónál utlevelet kérni Oláh-országba, ki sok mindent fecsegett mellékesen b. Balácsyról, mi gyauut keltett. A főkirály-bíró távrit b. B.-nak, hogy adhat-e utlevelet b. T.-nének, mire b. B. azt felelte: le kell tartóztatni b. T.-né, mert nagyobb lopás miatt kőrtőve van. Kiváncsian várjuk a kifejldést.

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Nyilttér.)*

A n.-enyedi fótanoda száma-dási ügyéhez.

(Vége.)

Miután már ezek folytán tökéletes zavar-ban vagyok a felől, miként áll számadásaim dolga a m. e. k. biztosság előtt: bátorodom újból az egészre vonatkozólag következő rész-letes előterjesztést tenni:

1., 1870 oct.-dec. és 1871 évi öt fertály évről szóló számadásaimat n. Insp. prof. Kasza D. urhoz adtam be. Bámulva látom, hogy a M. e. k. biztosság erről mit sem tud s hogy azok beadása és holléte még ezután kideritendő kérdés. Ezzel szemben bátorodom α , β , γ , jegyek alatt mellékel 3 bizonyítványra hivat-kozni, a melyekből kitünik, hogy érdekelt szá-madásaim α . csomagoltattak, β . levéltárra té-tettek, γ . azután rector prof. nt. Garda József ur által 1874 Jan. 10-én a m. Vizsgáló biztosságnak adatak át, a melynek elnö-ke m. Gyárfás Domokos ur, s így m. Gyárfás Domokos ur mint az e. k. biztosságnak is elnöke, nem mondhatta, hogy beadásukról tudomása nincs, és hogy beadása és hol-léte ezután lenne kinyomozandó Én α . β . γ . bizonyítékai szerint könnyen ki tudta m. nyomozni ép azon pontig, mi-dőn m. Gyárfás Domokos ur nakadat-tak át.

2., Az 1872-ik éveket t. Bogdán Lajos gazdagondnok ur mult kérelmem mellett hite-

*) E rovattal közleményekért csupán a sajtoha-tóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

les másolatban közölt elismervénye szerint hoz-zá altam be. Ebből én később csak azon kis bizonyító könyvecskét kértem ki, a melyben az iskolai hivatalnokok illeték fáják átvételé al-kírásukkal bizonyítják, a mi tehát csak egy mellékelt documentum, e nélkül pedig a szá-madás annál inkább ellátható lett volna, mert azon tételek illető helyeikre mind fel vannak véve, és különben is előre megállapított fi-zetések, úgy hogy nem annyira számadás mel-lé, mint inkább az illetőkkel szemben szüksé-ges bizonyítók képeznek, s éppen ezen czél-ból vettem is volti ki. Önként értekit azon-ban, hogy bármikori felszólításra rőkönt átszol-gáltattam volna, de ily felszólítás hozzám soha sem tétetett. Nem tudom, ha ezen egy bizo-nyító könyvecskén kívül praetendáltatik-e még ezen évi számadásomhoz valami? Mélt. Zeyk József ur ő nagysága f. év. február 15-ről kelt beces levelében ezt írja: „1872-ik évi száma-dásai átvizsgálását szóba hoztam, ígéretem szer-int, a kérelmezését követő legelső biztossági gyűlésen s arra vonatkozólag t. Bogdán Lajos gazdagondnok azon felvilágosítást adta, hogy Tekintetes ur az 1872 évi számadásához tar-tozó naplót egy alkalommal visszakérve azt többé gazdagondnok urnak nem szolgáltatta át, így a számadás átvizsgálása lehetetlenné vált.” Ebből kitünik: a., az is hogy én magán uton is kérelmeztem beadott számadásaim ellátását, b., hogy Mélt. Zeyk József ur ő nagysága ezt nem csak megígérni kegyeskedett, hanem va-lósággal sürgette is, de c., t. Bogdán L. ur azon állítással o d á z t a el hogy én valamely oly naplót vettem volna vissza, mely nél-kül a számadás ellátása lehetlenné vált. Ezzel szemben határozottan állítom hogy én semmi féle naplót nem vettem vissza, hanem csak az említett bizonyító könyvecskét, a mely nélkül a számadások ellátása csak ugyan nem lehe-tetlen s legfennebb egy kifogásra szolgáltha-tott volna okot. Ennél fogva t. Bogdán Lajos ur azon állítása hogy én a számadás ellátását lehetetlenné tevő naplót vettem volna vissza csak is a számadás sürgetett állásának elodázás ára szolgálható alaptalan állítás volt, melyről ha engem rőkönt tudosítottak volna, azonnal képes lettem volna megczáfolni. De B. L. ur ezt is elmulasztotta.

3., Hogy 1873-ik évi számadásaim is készen vannak, már többször több helyre je-lentettem, de még senki át nem vette, s így azok még nálam vannak. Hasonlólag.

4., az 1874-ik éviszolgálatom idejéről (csak nem 4 hónap) szóló számadások, napló és min-den oda tartozó okmányok is.

Ezek után bátorodom kérni kegyeskedjék az M. ügye tanács:

a., 1 és 2 pont alatt említett számadá-saim meglétét, hollétét és miben létét constatalatni s ellátásukat újból is elrendelni, s ezzel kapcsolatban az „Erd. prot. Közlöny” ez évi 1-ső számában az 5-ik lapon „Bodor Antal” titkár aláírással közölt tudosítást: „Azon számadásokat, a melyeknek megvizsgálását kérelmes sürgeti, be sem adván, a kérvény vissza utasittatik” most már a bemuta-tott okmányok alapján hivatalo-son megczáfoltatni.

b., 3 és 4 p. a.irt számadásaim átvételét velem 108—875 sz. a közölt igazgató tanácsi határozat alapján a M. e. K. birtosságnak erő-lyesen megrendelni, annyival is inkább, mert f. hó 24-én szállást változtatván a nálam le-vő számadások és okmányok eshetőleg veszé-lyeztetetése felett a felelősséget továbbra is elvállalom nem lehetvén, ha f. hó 24-éig is átnem vétetnének kénytelen lesznek minden ná-lam levő a fótanodát érdeklő dolgokkal és ira-tokkal együtt a kir. törvényszékhez deponálni.

Választ e kérelmemre még nem kaptam hírlapi tudosítások szerint azonban a M. Igaz-gató tanács újból megrendelte az e. k. bizto-ságnak beadott számadásaim előkerítését, s a többieknek már többször kérelmezett átvételét; de még azota sem tétetett íránta semmi lépés.

Im t. olvasó ezek a tények. Tessék má-most itélni, mennyiben botrányosok? mennyiben vagyok oka én annak, „hogy számadási ügyeim még mindig tisztázatlanok”? s mennyiben va-gyok én azon „érdekelt fél, a ki különböző ürügyek alatt a kibontakozást napról napra el-odázza”??

Nagy-Enyed, 1875. ápril. 12.

Kovács Gyula.

Jelzalog-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, te-lekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig a legelő-nyösebb módozatmellett törlesztésre gyor-san eszközöl. 5000 forintot fejlű köl-csönöknél feltűnő előnyt nyujt.

A hat. eng. általános Ipar- és kereskedelmi ügynö-ki iroda

Kolozsvártt, Orvár, bástya utca 6 szám. (Értekezhetni posta után, vagy személyesen naponta a. u. 1-161 4-ig.)

[illegible]